

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра граматики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

« 1 » 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕРЕАЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність : 035 філологія

Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська

ОНУ

2022

Робоча програма навчальної дисципліни “Мовні засоби вираження нереальності” – Одеса: ОНУ, 2022. – 20 с.

Розробники:

Ірина МОРОЗОВА, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри граматики англійської мови;

Ольга ВАСИЛЬЄВА, кандидат філологічних наук, доцент кафедри граматики англійської мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № 1 від “25” 08 2022 р.

Завідувач кафедри Олена КАРПЕНКО

Погоджено із гарантом ОПП Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

 Ніна КРАВЧЕНКО

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____

Факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від “26” серпня 2022 р.

Голова НМК Тетяна ТЕЛЕЦЬКА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2022р.

Завідувач кафедри _____ Олена КАРПЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3/3 годин – 90/90 змістових модулів – 2/2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно): перша англійська Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	4-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		36 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	76
Форма підсумкового контролю:			
залік	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомити здобувачів вищої освіти з особливостями формування та функціонування існуючих мовних засобів вираження нереальності в англійській, прищепити навички нормативного вживання різних станів дієслова в сучасній англійській мові.

Завдання дисципліни: надати здобувачам вищої освіти систематизовані, глибокі знання за темою “Verbal Means of Expressing Unreality”, окреслити перед студентами базові способи висловлення категорії модальності на різних лінгвальних рівнях з акцентом на граматичній категорії стану; навчити їх розрізняти між та коректно та вільно вживати дійсний, умовний та наказовий стани в сучасній англійській мові, як в письмовому, так і в усному діалогічному та монологічному мовленні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) інтегральної: здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) та методики навчання іноземних мов у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної й педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

б) загальних:

ЗК09. Здатність спілкуватися іноземними мовами (англійською та німецькою/французькою/іспанською);

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

в) спеціальних:

СК01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;

СК06. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати англійську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв’язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 01. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації;

ПР 10. Знати норми літературної англійської мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;

ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**: теоретичні основи та принципи розрізнення між станами дієслова в англійській мові, особливості вживання дійсного, умовного та наказового способів дієслова взагалі та у різних стилях мовлення, зокрема;

вміти: вірно встановлювати стан дієслова та розрізняти типи умовних речень в англійській; використовувати потрібні типи умовних речень у комунікації англійською мовою з метою успішної її реалізації; здійснювати комунікацію англійською мовою, яка є коректною на всіх рівнях.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

THE CATEGORY OF MOOD. DIFFERENT MEANS OF EXPRESSING REAL & UNREAL SITUATIONS IN ENGLISH

Topic 1. Different Means of Expressing the Category of Unreality in English: Phonetical, Lexical, & Grammatical. Modal Words. Modal Verbs. Modal Expressions.

Topic 2. The Notion of MOOD in English. The indicative mood. The imperative mood. The oblique moods (the subjunctive). Their peculiarities & specific features in English. Classification of the Oblique Moods in English.

Topic 3. Subjunctive I (Present subjunctive): Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development. Clichéd phrases with subjunctive I. Their usage in different English variants and registers.

Topic 4. The Conditional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development. The Suppositional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development.

Topic 5. Subjunctive II (Past subjunctive): Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

BASIC PATTERNS OF EXPRESSING UNREALITY. CONDITIONALS

Topic 6. Complex sentences expressing unreality. 2 Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.

Topic 7. 3 Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.

Topic 8. Split, or Mixed type: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.

Topic 9. Problematic condition: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. Wishful condition / voluntative: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Очна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лб	інд	ср		л	п	лб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.												
THE CATEGORY OF MOOD. DIFFERENT MEANS OF EXPRESSING REAL & UNREAL SITUATIONS IN ENGLISH												
Topic 1. Different Means of Expressing the Category of Unreality in English: Phonetical, Lexical, & Grammatical. Modal Words. Modal Verbs. Modal Expressions.	10		4			6	10		2			9
Topic 2. The Notion of MOOD in English. The	10		4			6	10					9

indicative mood. The imperative mood. The oblique moods (the subjunctive). Their peculiarities & specific features in English. Classification of the Oblique Moods in English.											
Topic 3. Subjunctive I (Present subjunctive): Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development. Clichéd phrases with subjunctive I. Their usage in different English variants and registers.	10		4			6	10				9
Topic 4. The Conditional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development. The Suppositional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development.	10		4			6	10		2		9
Topic 5. Subjunctive II (Past subjunctive):	10		4			6	11		2		9

Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. History of its development.												
Разом за змістовим модулем 1	50		20			30	51		6			45
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 BASIC PATTERNS OF EXPRESSING UNREALITY. CONDITIONALS												
Topic 6. Complex sentences expressing unreality. 2 Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.	10		4			6	11		2			9
Topic 7. 3 Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.	10		4			6	11		2			9
Topic 8. Split, or Mixed type: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.	10		4			6	10					9
Topic 9. Problematic condition: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities. Wishful condition / voluntative: Formation, meaning,	8		2			6	5		2			4

& functions. Main uses & peculiarities.												
Підсумкове заняття	2		2			2		2				
Разом за змістовим модулем 2	40		16			24		39		8		31
Усього годин	90		36			54		90		14		76

5. Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми/ Види завдання	Кількість годин	
		очна	заочна
1.	<p>Topic 1. Traditional and independent use of verbal means expressing unreality: the independent (or free), structurally dependent, and traditional use of verbal means expressing unreality.</p> <p>Основна літ-ра: 3. Вивчення теоретичного матеріалу на с 15-23. Виконання впр. 84 с 167. 1. Вивчення теоретичного матеріалу с.162, виконання вправ с. 163 впр. 2, 3</p>	4	2
2.	<p>Topic 2. Moods and Modality in Modern English.</p> <p>The Indicative Mood (the Fact-Mood): <i>He came there. The sun rises in the East;</i> The Subjunctive (the Thought-Mood): unreal condition, unlikely condition, consequence of unreal condition, wish, purpose and the like.</p> <p>Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу на с 15-22 Виконання впр 1 с 73 1. Виконання впр. 3 с. 167</p>	4	

3.	<p>Topic 3. Subjunctive I (the dictionary form for all persons): <i>I suggest that he/you go there. If it be so:</i> definition, characteristic features, and usage</p> <p>Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу на с 23-26. Виконання впр 3 с 75 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 174.1</p>	4	2
4.	<p>Topic 4. Definition, characteristic features, and usage of</p> <ul style="list-style-type: none"> ● the Conditional Mood: (analytical forms <i>should/would + infinitive</i> in the main clause of unreal conditional sentences) <i>What would you answer if you were asked?</i> ● the Suppositional Mood: (analytical forms <i>should/would + infinitive</i>) <i>Should you meet him, tell him to come. I suggest that he/you should go there.</i> <p>Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу с. 28-30 Виконання впр 6 с 77 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 164-165</p>	4	
5.	<p>Topic 5. Subjunctive II: (<i>were</i> for all persons, and forms like <i>knew, had known</i> homonymous with those of Past Tenses, Perfect and Non-Perfect Phase) <i>I wish I were present. If I knew... If I had known... ..</i>: definition, characteristic features, and usage</p> <p>Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу с. 27-28 Виконання впр 8 с 78, впр 11 с 79 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 172, 175, Виконання впр. 1,2 с. 173</p>	4	2
6.	<p>Topic 6. Second Conditional (hypothetical condition + possible result). Its difference from the First Conditional. Formation and usage in different sentences.</p> <p>Основна літ-ра:</p>	4	2

	4. Вивчення теоретичного матеріалу с. 31-35 Виконання впр 12 с 79-80 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 168 п.1,2		
7.	Topic 7. Third Conditional (expired past condition + possible past result). Its difference from the Second Conditional. Formation and usage in different sentences. Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу с. 36-37 Виконання впр 13 с 80 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 169 п.3,4	4	2
8.	Topic 8. 'Mixed' Conditionals: definition, characteristic features, and usage. Functions of mixed conditionals. Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу с.38-40 Виконання впр 14-16 с 81, 21-22 с 83-84 1. Вивчення теоретичного матеріалу с. 169 п.5. Виконання впр. 1,2 с.170	4	2
9.	Topic 9. 'Should' versus 'if' in conditional clauses: Basic differences. 'If' and 'Should': Are they interchangeable? Основна літ-ра: 4. Вивчення теоретичного матеріалу с. 41-45 Виконання впр 30-31 с 88 1. Виконання вправ 1-4 с. 178-179	2	
	Підсумкове заняття	2	2
	Разом	36	14

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ Види завдань	Кількість годин	
		очна	заочна
1	<p>Topic 1. The category of unreality in English. The use of various verbal means expressing unreality.</p> <p>Основна літ-ра: 3. с 15-23 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. 1. Виконання впр. 1,2 с. 166</p> <p>В оригінальному англomовному фільмі на вибір студента знайти та проаналізувати вживання різних засобів вираження модальності (загалом 20 прикладів різного плану). Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9
2.	<p>Topic 2. The category of mood in the English language The most controversial category of the verb. Three basic moods:</p> <ul style="list-style-type: none"> • the indicative • the imperative • the subjunctive (the time reference is determined by the context) <p>Основна літ-ра: 4. с 15-22 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 2 с 73-74 впр 5 с 75-76 Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9
3.	<p>Topic 3. The Present Subjunctive: Definition and usage in certain set phrases, & exclamations that express wishes or hopes. Its use after adjectives (such as IMPORTANT, ESSENTIAL, VITAL etc) & after verbs (such as INSIST, SUGGEST, RECOMMEND etc.)</p> <p>Основна літ-ра: 4. с 23-26 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 4 с 75 1. Виконання впр. 1, с. 176. Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9

4.	<p>Topic 4. The Conditional Mood. An unreal action. Auxiliary verbs “should” or “would” and a non-perfect infinitive to express simultaneity or futurity or a perfect infinitive to express priority. Usage in simple sentences with an implied condition or in the main clause of a complex conditional sentence.</p> <p>Основна літ-ра: 4. с 28 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 7 с 77 2. Вивчення теоретичного матеріалу с.166, 168 Виконання вправ с.167, 169. Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9
5.	<p>Topic 5. Subjunctives and the unreal past. Typical expressions: Would rather and would sooner; as if and as though; wish and if only. Differences between <i>wish</i> and if only. Basic points.</p> <p>Основна літ-ра: 4. с 27-28 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 9-10 с 78-79 1. Виконання впр. 2 с.176, впр. 3 с. 177 2. Вивчення теоретичного матеріалу с. 170; виконання вправ с. 171. Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9
6.	<p>Topic 6. Unlikely, unreal and past conditions. Formation of the second conditional. Uses of the second conditional.</p> <p>Основна літ-ра: 4. с 31-35 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 93 с 121-123, впр 94 с 123 Підготовка до практичного заняття.</p>	6	9
7.	<p>Topic 7. Unlikely, unreal and past conditions. Formation of the third conditional. Uses of the third conditional.</p> <p>Основна літ-ра:</p>	6	9

	4. с 36-37 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень. Виконання впр 96-97 с 124 Підготовка до практичного заняття.		
8.	Topic 8. Unlikely, unreal and past conditions. Formation of mixed conditionals. Uses of mixed conditionals. Основна літ-ра: 4. с 38-40 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень; Виконання впр 17-19 с 82-83, впр 23 с 84 1. Виконання впр. 3,4 с. 171. Підготовка до практичного заняття.	6	9
9.	Topic 9. 'Would' and 'Should' in conditional clauses. The volunative & 'chance'-actions. Основна літ-ра: 4. с 41-45 написання конспекту з виокремленням основних теоретичних положень; Виконання впр 32-33 с 89, впр 36 с 90 Виписати з оригінальних англомовних текстів чи фільмів на вибір студента приклади вживання 'Would' та 'Should' в умовних підрядних реченнях (5 прикладів) пояснити вживання. Підготовка до практичного заняття.	6	4
	Разом	54	76

9. Методи навчання

Словесні: пояснення правил, пояснення граматичної форми, граматичних явищ.

Практичні: самостійні завдання, тренувальні практичні вправи (усні та письмові) рецептивні, репродуктивні та продуктивні, перекладні некоммуникативного, умовно-коммуникативного та коммуникативного видів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методи поточного контролю: оцінювання усних відповідей,

письмових завдань.

Підсумковий контроль: формою підсумкового контролю в рамках дисципліни є залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	Визначення
1	2	3
90–100	A	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї.
85–89	B	Здобувач вищої освіти достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C	Здобувач вищої освіти припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	Здобувач вищої освіти припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E	Здобувач вищої освіти припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	Здобувач вищої освіти продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	Здобувач вищої освіти не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного контролю

1. Different Means of Expressing the Category of Unreality in English: Phonetical, Lexical, & Grammatical.
2. Traditional and independent use of verbal means expressing unreality: the independent (or free), structurally dependent, and traditional use of verbal means expressing unreality.
3. Modal Words as a Way of Expressing Unreality.
4. Modal Verbs as a Way of Expressing Unreality.
5. Modal Expressions as a Way of Expressing Unreality.
6. The Notion of MOOD in English.
7. Moods and Modality in Modern English.
8. The indicative mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
9. The imperative mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
10. The oblique moods (the subjunctive). Definition & types.
11. The oblique moods (the subjunctive): Their peculiarities & specific features in English.
12. Classification of the Oblique Moods in English.
13. Subjunctive I (Present subjunctive): Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
14. Subjunctive I (Present subjunctive): History of its development.
15. Subjunctive I (Present subjunctive): Clichéd phrases with subjunctive I. Their usage in different English variants and registers.
16. The Conditional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
17. The Conditional Mood: History of its development.
18. The Suppositional Mood: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
19. The Suppositional Mood: History of its development.
20. Subjunctive II (Past subjunctive): Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
21. Subjunctive II (Past subjunctive): History of its development.
22. Complex sentences expressing unreality. The Second Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
23. The Third Conditional: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
24. Split, or Mixed type: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.

25. Subjunctives and the unreal past. Typical expressions: Would rather and would sooner.
26. Subjunctives and the unreal past. Typical expressions: as if and as though.
27. Subjunctives and the unreal past. Typical expressions: wish and if only. Subjunctives and the unreal past. Typical expressions: Differences between *wish* and if only (Basic points).
28. Problematic condition: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
29. Wishful condition / volunative: Formation, meaning, & functions. Main uses & peculiarities.
30. 'Should' versus 'if' in conditional clauses: Basic differences.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів отримати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль									Загальна оцінка
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	

64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни “Мовні засоби вираження нереальності”
2. Силабус навчальної дисципліни “Мовні засоби вираження нереальності”
3. Жук В.А., Коляда В.П., Панченко М.О. Subjunctive Mood / Методичні вказівки з практичної граматики англійської мови для студентів 4 курсу денного відділення та 5 курсу заочного відділення факультету РГФ. Одеса, 2013. 72 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Foley M., Hall D. MyGrammarLab. Advanced C1/C2. Pearson Education Limited, 2012. 410 p.
2. Hewings M. Advanced Grammar in Use. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 303 p.
3. Morozova I., Pozharytska O. The Use of Modal Verbs and Moods. Volume 1: Modal Verbs: навч.посібн. для вузів. Київ: Освіта України, 2021. 242 с.
4. Morozova I., Pozharytska O. The Use of Modal Verbs and Moods. Volume 2: Moods: навч.посібн. для вузів. Київ: Освіта України, 2022. 196 с.

Додаткова

1. Eastwood J. Oxford Learner's Grammar. Grammar Finder. Reference. Oxford: Oxford University Press, 2015. 432 p.
2. Foley M., Hall D. Advanced Learners' Grammar. A Self-Study Reference and Practice Book. Pearson Education Limited, 2012. 384p.
3. Mann M., Taylore-Knowles S. Destination C1/C2. Grammar and Vocabulary. Macmillan Publishers, 2012. 312 p.

4. Swan M. Practical English Usage. Oxford: Oxford University Press, 2017. 653 p.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. <https://learnenglish.britishcouncil.org/> - он-лайн платформа для вивчення англійської мови.